

**ЗРОБИМО СВІТ КРАЩИМ
ЗА ДОПОМОГОЮ ПЦМ:
бюджетні питання ґендерної
та екологічної політики
держави**

ЗРОБИМО СВІТ КРАЩИМ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЦМ: бюджетні питання ґендерної та екологічної політики держави

Сьогодні очевидно, що в демократичному суспільстві розвиток людини як унікальної особистості попри соціальний статус, приналежність до певної статі, релігійних та політичних поглядів тощо має бути ключовою метою державної політики. Саме тому питання ґендерної рівності та створення гідних умов життя, перш за все, через підтримку екології територій, стають все більш значущими і актуальними.

Що ж таке ґендер?

Досі в суспільстві існує певне нерозуміння й невизначеність самого поняття «ґендер». Так, у процесі визначення принципів ґендерної політики, досить часто акцентується увага на ґендерній рівності за статевою ознакою. Натомість, широке розуміння ґендеру припускає не тільки його бінарні («чоловік» – «жінка»), але й одинарні визначення («діти», «пенсіонери», «люди з особливими потребами», «студенти» тощо), оскільки соціально визначені ролі, сфери діяльності чоловіків і жінок визначаються не біологічними статевими відмінностями, а соціальною організацією суспільства¹.

Як пов'язані поняття «ґендер», «екологія» і «бюджет»?

Саме бюджет відіграє провідну роль у виконанні завдань і функцій, які здійснює держава по забезпеченню суспільних потреб. Він є найбільш потужним важелем впливу на вирішення ґендерних питань, оскільки реалізація ґендерної рівності на практиці залежить безпосередньо від механізмів її впровадження, процедур і гарантій, які надають-

ся державою. Що ж до екологічної безпеки територій, ця сфера також залежить від ефективності реалізації державної політики, зокрема, шляхом бюджетної підтримки.

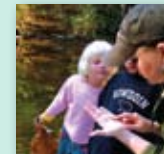
Чи існують на сьогодні ґендерні видатки у бюджеті?

Виходячи з поняття «ґендер» у широкому розумінні, видатки, що направлені на підтримку окремих соціальних верств населення – дітей, матерів, студентів, пенсіонерів, людей з особливими потребами – на сьогодні в бюджеті вже здійснюються. З року в рік витрати, які направляються на розвиток людини, забезпечення якісного життя з урахуванням її особливостей та соціальних ролей, зосереджено у таких галузях як освіта, охорона здоров'я, соціальний захист і забезпечення, культурний та фізичний розвиток.

Стає очевидним, що витрати на врахування ґендерного підходу притаманні державному бюджету.

Найяскравіше ґендерні видатки представлені у формі трансфертів, що виділяються з державного до місцевих бюджетів на соціально-культурну сферу.

Так, лише за 2008 рік на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям фактично з державного бюджету до місцевих бюджетів у вигляді субвенції було направлено 12,7 млрд. грн., на надання пільг окремим верствам населення було спрямовано 5,6 млрд. грн.

ҐЕНДЕР

Отже ґендерний підхід – це обов'язкове врахування відмінностей в умовах, ситуаціях і потребах не лише жінок і чоловіків, а й різних демографічних та соціальних груп населення, що зумовлює необхідність мобілізації зусиль у таких сферах суспільного життя як трудова діяльність і ринок праці, освіта і навчання, соціальний захист, підтримка материнства й дитинства, захист прав людини тощо.

¹ Впровадження ґендерних підходів у роботу комітетів Верховної Ради України: Практичний посібник. – К.: К.І.С., 2005. – 186 с. (ст. 22-23)

Структура видатків державного бюджету за 2008 рік, які найбільше враховують ґендерний аспект (у розрізі міністерств і відомств)

ознакою, за основними демографічними групами, які можна використувати при плануванні та моніторингу державної стратегії з вирішення ґендерних питань у різних сферах та у впровадженні підходів ґендерного бюджетування. Серед них – показники рівня доходів населення (заробітна плата), зайнятості, захворюваності, антисоціальних проявів тощо.

Екологічні видатки бюджету

Екологічні видатки бюджету здійснюються як за рахунок державного бюджету, так і за рахунок місцевих бюджетів. За 2008 рік з державного бюджету було витрачено 2,2 млрд. грн., з місцевих бюджетів – 0,5 млрд. грн. При цьому, майже половину здійснених витрат (42,8 %) було забезпечено коштами збору за забруднення навколишнього природного середовища.

ПЦМ як інструмент вирішення ґендерних та екологічних питань

Найдієвішим інструментом планування і виконання бюджету є Програмно-цільовий метод (ПЦМ), окремі елементи якого на державному рівні було запроваджено у 2002 році. Саме він дозволяє реалізувати поставлені цілі та завдання в рамках визначеної державної та місцевої політики шляхом розробки окремих бюджетних програм, в тому числі програм, що враховують ґендерні та екологічні аспекти. Для забезпечення ефективності здійснення видатків на реалізацію ґендерного та екологічного компонентів, при плануванні та виконанні бюджету необхідно застосовувати результативні показники, що описують ефект від проведених заходів.

Підвалини для запровадження таких показників в Україні вже створено. Так, за даними Державного комітету статистики України існує досить велика кількість показників, розподілених за статевою

Аналогічна ситуація спостерігається і в екологічній сфері. Серед офіційних статистичних даних є, наприклад, викиди шкідливих речовин стаціонарними джерелами забруднення в атмосферне повітря за регіонами та окремими населеними пунктами тощо. Існує також ряд економічними показників природокористування, серед яких структура капітальних інвестицій та поточних витрат на охорону навколишнього природного середовища за напрямками.

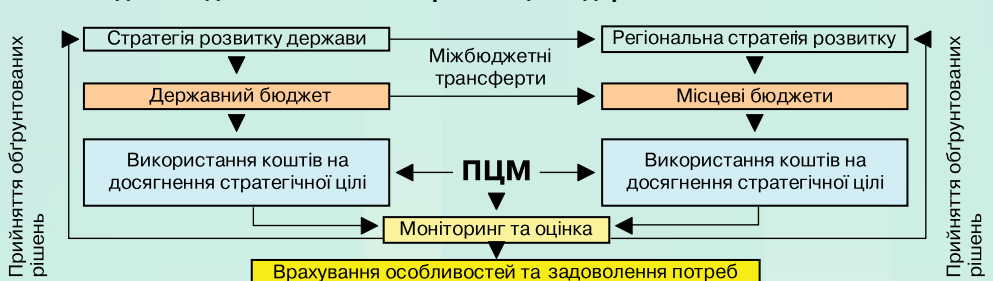
Очікуваний результат

У подальшому дані про досягнення встановлених показників зможуть бути використані при прийнятті стратегічних рішень держави. Це буде своєрідним поєднанням державної стратегії з бюджетною політикою, що створить унікальну бюджетну технологію, основу на завершеному циклі: стратегія – ціль – механізм – впровадження – моніторинг – оцінка – стратегія.

Підґрунтям для запровадження такого підходу є перехід від однорічного бюджетного циклу до середньострокового з використанням ПЦМ на рівні державного та місцевих бюджетів.

Отже, потенційні можливості ПЦМ дозволяють максимально успішно реалізувати ґендерну та екологічну політику в державі, завдяки чому кожний член українського суспільства зможе отримати необхідний саме йому обсяг та якість державних послуг.

Модель бюджетної технології з реалізації ґендерної та екологічної політики

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ІНІЦІАТИВИ**

Інформація про проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи»

З 1 жовтня 2008 р. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) розпочав реалізацію нового проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи» (ЗМФІ) за підтримки Агенції США з міжнародного розвитку (USAID).

Головна мета проекту полягає в підсиленні спроможності міст щодо планування та фінансування проектів місцевого розвитку, зокрема з покращення комунальної інфраструктури, шляхом збільшення власних фінансових ресурсів та залучення альтернативних джерел фінансування місцевого розвитку.

Діяльність проекту націлено на допомогу центральним та місцевим органам влади у напрямках:

- удосконалення законодавчої та регуляторної бази, необхідної для збільшення фіскальної автономії, підвищення конкурентоспроможності міст та розвитку місцевої інфраструктури, зокрема в комунальній сфері;
- забезпечення подальшої підтримки бюджетних реформ, підсилення спроможності місцевих органів самоврядування щодо розробки реалістичних стратегій розвитку муніципальної інфраструктури та використання програмно-цільового методу бюджетування на державному та місцевому рівнях з метою реалізації цих стратегій в пілотних регіонах України;
- розробки та запровадження інноваційних фінансових механізмів, необхідних для реалізації стратегій розвитку муніципальної інфраструктури;
- покращення регуляторної основи для здійснення запозичень на зовнішньому та внутрішньому фінансових ринках.

Контакти ІБСЕД:

вул. Ярославів Вал 14-Г,
1 поверх, офіс 54
м. Київ, 01034, Україна

Тел.: (044) 353-58-68
Факс: (044) 279-51-82
www.ibser.org.ua

Цей продукт підготовлено ІБСЕД в рамках виконання проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи» за підтримки Американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку. Зміст продукту є відповідальністю Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) і не обов'язково збігається з поглядами USAID або уряду США.